

Asia: VN/16703/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta vanhuspalvelulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Pidätkö luonnoksessa esitettyä muutosta kannatettavana?

-

2. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu talouden tasapainottamiseksi?

-

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne palvelujen toteuttamisesta taloudellisesti kestäväällä tavalla.

-

3. Onko esitetty muutos toimiva ratkaisu henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden turvaamiseksi?

-

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne henkilöstön saatavuuden turvaamisesta asiakkaiden palvelutarpeita vastaavalla tavalla.

-

4. Kuinka suurelle osalla asiakkaista arvioitte vähimmäismitoituksen 0,6 olevan riittävä turvaamaan laadukkaat ja asiakasturvalliset palvelut?

Valitse seuraavista vaihtoehdoista sopivin

-

Voitte esittää 0,6 mitoituksen riittävyyteen liittyviä näkökohtia.

-

6. Voitte esittää muut asiaan liittyvät näkökohtanne muutoksen vaikutuksista.

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista. Osa tätä tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin. Tarkastelemme luonnosta hallituksen esitykseksi vanhuspalvelulain muuttamisesta ikääntyneiden ihmisten näkökulmasta.

Luonnoksessa henkilöstön vähimmäismitoitusta ympärivuorokautisessa hoivassa kevennetään siten, että vähimmäismitoitus on 0,6 työntekijää asiakasta kohden 1.1.2025 alkaen. Vanhusasiavaltuutettu huomauttaa, että hallituksen esitysluonnoksen vaikutukset kohdistuvat heikentävästi iäkkäiden henkilöiden asemaan ja oikeuksiin. Vaikutukset kohdistuvat niihin iäkkäisiin henkilöihin, jotka asuvat palveluiden piirissä sen vuoksi, että he tarvitsevat palveluita jatkuvasti ja ympäri vuorokauden. Ympärivuorokautisen hoidon asiakkaista valtaosalla on pitkälle edennyt muistisairaus, lähes kaikilla on vaikeita toimintakyvyn ongelmia sekä monia sairauksia. Heillä ei käytännössä ole mahdollisuuksia itse vaikuttaa palveluidensa riittävyyteen tai laatuun.

Iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon lakisääteisellä henkilöstömitoituksella turvataan iäkkäiden henkilöiden oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä toteutetaan iäkkäiden henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa. Henkilöstömäärällä on vaikutuksia palvelujen laatuun ja asiakasturvallisuuteen.

Vanhusasiavaltuutettu katsoo, että ympärivuorokautisen palveluasumisen mitoitusvaatimusta laskemalla ei saavuteta tavoitetta henkilöstön paremmasta riittävyydestä ikääntyneiden palveluissa. Päinvastoin vaarana on, että hoitajapula syvenee nyt esitetyn muutoksen myötä. Tuoreen tutkimuksen mukaan keskeinen syy sille, että hoitajat jättävät työnsä on pettymys työhön - liiallinen kiire, ammattitaidon ja osaamisen ohittaminen ja kohteleminen pelkkänä henkilöstöressurssina (Ring & Kaarakainen 2023). Henkilöstön saatavuutta iäkkäiden palveluissa parannettaisiin turvaamalla riittävät resurssit ko. palveluihin.

Sitovan henkilöstömitoituksen nostaminen on ollut positiivinen signaali hoitohenkilökunnalle työn arvostuksesta ja paremmista työoloista tulevaisuudessa. Valtaosa yksiköistä (93%) on myös saavuttanut nyt vaaditun 0,65 mitoituksen (THL 2024).

Mikäli hallitus päätyy laskemaan henkilöstömitoitusvaatimusta luonnoksessa esitetyn mukaisesti, on hyvin tärkeää seurata muutoksen vaikutuksia sekä iäkkäiden asiakkaiden hoidon laatuun että henkilöstön työhyvinvointiin ja työpaikassa pysyvyyteen. Muutokselle on myös syytä asettaa riittävän pitkä siirtymäaika, jotta palveluiden tuottajat ja valvontaviranomaiset voivat varautua muutokseen toiminnan häiriintymättä.

Lähteet:

Ring Marjo & Kaarakainen Minna (2023) ”Palkka on tietysti yksi syy, mutta ei suurin” – psykologisen sopimuksen rikkoutuminen hoitajien alanvaihdon taustalla. Focus Localis 51(4). Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/focuslocalis/article/view/129057>

THL (2024) Henkilöstömitoitus täyttyy 93 prosentissa iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan yksiköistä. Tiedote 5.7.2024. <https://thl.fi/-/henkilostomitoitus-tayttaa-93-prosentissa-iakkaiden-ymparivuorokautisen-hoivan-yksikoista>

Ahosola Päivi
Vanhusasiavaltuutettu